

L-UNIVERSITÀ TA' MALTA
IL-FAKULTÀ TAL-ARTI
ID-DIPARTIMENT TAL-MALTI
ČERTIFIKAT FIL-QARI TAL-PROVI BIL-MALTI

MAL 1048 L-Għodod Elettronici għall-Qari tal-Provi (2 kretti)

Eżami Jannar 2017
Min: Siegħa

Dan id-dokument fih disa' (9) paġni.

- Qabel tibda taħdem fuq id-dokument ara li r-Region & Language tal-Windows hija ssettjata għall-Malti, u li l-Language Bar tidher fit-Task Bar ta' fuq id-Desktop.
It-tastiera virtwali għandha tkun Maltese 48-key jew Maltese 47-key skont it-tastiera li għandek quddiemek.

[14-il marka]

2. Fis-silta li jmiss l-alfabett Malti mhux użat.

- a. Aqleb it-tipa għal Times New Roman.
- b. Ara li t-test tas-silta jkun issettjat għal Maltese.
- c. Aqleb l-ittri Inglizi ghall-alfabett Malti fejn jinħtieg.

[10 marki]

Fi xjuli qbadt inpitter u billi n-hobb hafna l-istorja ta' Malta hafna drabi nagħid il-suggett b'xi xena jew bini storiku ta' Malta.

Sibt ritratt antik tal-Bieb tal-Bombi kif kien fis-snin 1800, imma xtaqt nara xi dellijiet u dettalji aktar ċari, għalhekk fittixx ritratti aktar moderni. Mir-riċerka li għamilt u minn fuq ir-ritratti li sibt, sirt naf hafna xorti fuq kif żviluppa tul is-snин, u hawn xtaqt naqsam magħkom dan kollu.

Kont naf minn qabel għaliex insejhulu hekk imma dan irrid ngħidu għal min ma jafx. Fid-disinn meta tarah, tinduna li l-kolonne huma forma ta' kanuni, tnejn tnejn. Barra minn dan, żewġ kolonni hoxxin, waħda kull naha, għandhom Bomba kbira fuqhom tal-gebel. Dawn għadhom hemm għalkemm tressqu meta sar il-ftu fis-swar kull naha.

L-istorja tiegħi tibda fi tmiem is-sbatax-il seklu meta, bil-progress illi kien sar fuq armamentu tal-gwerra, kien jidher ċar illi l-art quddiem il-Belt Valletta ma kinitx għadha lesta tilqa' attakki kbar. Għalhekk dehret il-htiega illi jinbnew difiżi aħjar. Fis-sena 1635, Pietro Paolo Floriani ppropona illi tinbena linja ta' swar min-nadha għall-oħra tal-penitola 'l bogħod sewwa mill-faccata eżistenti tal-belt. Hekk beda l-bini tal-ewwel cirku ta' fortifikazzjonijiet li jipprotegħu l-belt. Dan ix-xogħol tlesta fl-1645.

Fl-1721, fi żmien il-Gran Mastru Perellos, il-perit De Mondion zied fuq li nbena qablu, u haffer foss iħares lejn Marsamxett li kien jinkludi bieb wieħed ornamenti, u hawn beda jieħu s-sura li nagħirfu llum. Kien fiha arkata waħda, u fuqha kien hemm l-iskrizzjoni bil-Latin:

“Dum Thraces Ubique Pugno, in Sede Sic Tuta Consto” bid-data 1771, li tfisser “Filwaqt li jien (l-Ordni) niggieled mal-**gh**edewwa kullimkien, jien (l-Ordni) qieg**h**da hawn **g**ew **h**add ma jista’ **g**halija”

L-Inglizi kabbru l-bieb billi bnew arkata **o**ra pari**gg** mag**h**quda ma’ dik ta’ qabel. Niffdu wkoll passa**gg** **g**han-nies kull na**a**. Fuq l-arkata l-**g**dida pari**gg** l-iskrizzjoni msemmija ta’ qabel, **g**hamlu skrizzjoni **o**ra tghid: “Ad Majorem Populi Comoditatem” bid-data 1868 li tfisser “**G**ħal aktar kumdi**s** tal-ma**gg**oranza tan-nies”.

Adattata minn John Scerri – Il-Bieb tal-Bombi – <http://malta-canada.blogspot.com.mt/>

3. Fis-silta li jmiss hemm 20 żball ortografiku mmarkat bl-isfar.

- a. Ikkoreġi l-iżbalji kif jidhru fil-kaxxa ta' taħt.
- b. Uża t-track changes biex il-klient ikun jista' jara t-tiswija.
- c. Agħmel b'tali mod li t-test li thassar jidher fil-bżejaq fuq il-lemin tat-test.
- d. Ara li t-track changes jidhru f'dan it-taħrig biss tal-karta.

[36 marka]

Mela kien hemm kantanta minn, Hal Qormi li marret tkanta Helsinki. Kellha, kanzunetta li hafna qalu li kienet sabiħa, oħrajn qalu li kienet hekk u hekk, u xi wħud qalu li kienet kerha.

Deleted: min

Deleted: Kella

Issa din il-kantanta hadmet hafna biex il-pajjiż li trappreżentat (il-pajjiż li investa fiha eluf ta' liri biex tkun tista', tmur tkanta Helsinki) jgħaddi mis-semifinali, imma din il-missjoni falliet.

Deleted: trapreżentat

Deleted: tista'

Nahseb li din hi xi haġa minn ewl id-dinja: jekk qiegħed tikkompeti tista' tirbaħ, tista' titlef.

Kollox sew, kien hemm hafna, li hassewhom iddiżappuntati għax ippretentew (bħalma, jagħmlu kull santissma sena) li l-kanzunetta Maltija (kantata bl-Ingliz) kellha mhux biss, tgħaddi ghall-finali, imma kellha tirbaħ l-istess finali wkoll.

Deleted: haffna

Deleted: bħal ma

Deleted: bis

Deleted: ukoll

Kollox sew, hija xi haġa naturali li jekk ikollok fiduċja fik innifsek, li jekk tgħożż daqstant il-kultura ta' pajjiżek, li jekk thobb daqstant lil pajjiżek, thossok iddiżappuntat. Imma dak li deher fuq il-programm, Xarabank l-ġħada ta' din it-telfa, kien taħlita ta' isteriżmu patetiku ma', dak grottesk li fakkil lil xi wħud li l-parrokkjaliżmu għadu verità sagrosanta f' Malta.

Deleted: ikollok

Deleted: innifsek

Deleted: iddisappuntat

Deleted: program

Deleted: telfa

Deleted: ma

Deleted: parrokkjaliżmu

Deleted: verità

Sas-Sindku ta' Hal Qormi mar iċapċap mat-temp tal-banda ddoqq id-diska t-telliefa. Is-

Sindku! U m'għandniex xi ngħidu kien hemm ukoll il-kandidati prospettivi: anzi, kienu fuq quddiem nett.

Intqal li kien hemm blockvote mill-pajjiżi “tal-Lvant”, għax dawn pajjiżi ġirien. Sirt naf li s-
Slovenja u t-Turkija huma ġirien. Ara r-Repubblika Čeka, miskina, dik m'għandhiex ġirien u
għax m'għandhiex ġirien il-kanzunetta tagħha, ma għaddietx ghall-finali, lanqas.

Deleted: Intqal

Deleted: m'għandhiex

Deleted: tagħha

Ma ntqalx, pereżempju, li ježisti fenomenu soċjali li jiddetta l-prossimità kulturali. Li pajjiż
“tal-Lvant” se jħossu aktar kulturalment viċin ta’ pajjiż ieħor “tal-Lvant”, u li l-idjoma
mužikali ta’ pajjiż “tal-Lvant” se tinfiehem, u tiġi apprezzata minn pajjiż ieħor “tal-Lvant”
aktar minn idjoma “oħra”. Il-kanzunetta Maltija, forsi, kienet tieħu hafna aktar voti kieku ċ-
Cina kienet qiegħda tikkompeti. Min jaf?

*Adattata minn Immanuel Mifsud – Il-Blobb tas-Sibt Filgħaxija –
<http://sibtblobb.blogspot.com.mt/>*

Il-korrezzjonijiet:

minn	Kellha	rrappreżentat	tista'	ħafna
bħalma	biss	wkoll	ikollok	innifsek
iddiżżappuntat	programm	telfa	ma'	parrokkjaliżmu
verità	Intqal	m'għandhiex	tagħha	tinfiehem

- 4. Għas-silta li jmiss oħloq kumment sempliċi u qasir dwar kull żball immarkat bl-isfar u kkoreġi l-iżball. Tużax it-track changes.**

[12-il marka]

IL-MALTIN MHUMIEX SKJAVI TAL-MODA

*Carina Camilleri titkellem dwar kif bdiet fil-qasam tal-moda, il-moda llum il-ġurnata u kif il-Maltin jaddattaw ruħhom **ghall-modha**.*

Commented [NCB1]: Particella mal-artiklu: *ghal + il-*.

Il-Maltin mhumiex skjavi tal-moda. Pjuttost li l-maġġoranza ssegwi l-moda b'mod ġeneral iżda hafna nisa u rgiel jibqgħu mwaħħla biha għal żmien twil.

Il-Maltin mhumiex minn ta' quddiem f'dik li hi moda, jibżgħu jidhru differenti u sfortunatament issib hafna li ma jilbsux dak li hu adattat għalihom. Għalkemm ma tistax tiġiġ generalizza, jidher čar li malli jaqbżu l-età ta' 50 sena hafna nies **jintelqu**, specjalment l-irġiel.

Commented [NCB2]: Minn *telaq*: 'I' waħda.

"Ejja **nghiduha** kif inhi, hu aktar faċli li tintelaq milli toqghod tiffitta. Jien nghid li jkun jaqbel li nagħmlu dik in-naqra sforz žejjed."

Commented [NCB3]: *nghidu + liha*.

L-interess fil-moda għal Carina Camilleri beda minn **et-ħġira** fi żmien meta missierha kien iħi tilha l-hwejjeq waqt li kienet thobb issiefer m'ommha biex jixtru l-hwejjeq minn barra. Imbagħad bdiet tagħmilha ma' kbieb gay li tgħid li kienu jħobbu jlibbsuha bħallikieku kienet xi pupa, u hi kienet thobb tesperimenta bil-moda. Meta Itaqgħet mar-raġel tagħha, Pierre Camille, li kien qabad l-arti tal-fotografija, ried stilista biex tgħinu fix-xogħol tiegħu u dħak għaliha hi.

Commented [NCB4]: Vokali accentata.

Il-mument tal-prova għaliha wasal meta **l-habib** tagħha Joseph irrakkomandaha bħala stilista ma' Sarah Borg, l-editur **tal-ewwel** rivista Maltija dwar il-moda, *Modern Elegance*. Wara din l-esperjenza bdiet tintalab torganizza sfilati tal-moda u minn stilista fir-rivista spiċċat editur.

Commented [NCB5]: Taqa' l-vokali tal-leħen.

Commented [NCB6]: Skont *Deċiżjonijiet 1*.

Adattata minn *Gwida*, Nru 40, Settembru 2015

5. Is-silta li jmiss għandha l-virgoletti dritt.

a. Biddel minn straight quotes għal smart quotes.

[12-il marka]

“Int qed tiġġen jew?! Ghidli li qed titmejjel bija, Marī, ċajta tajba din!”

“Issa dawn affarijiet taċ-ċajt, John? Hawn ha *positive*, mhux qed tarah?”

“Le, ma jistax ikun, għidli li mhux veru!”

“Inti se taqtagħha?! Għandna tarbija, John, imissek tifrah, min jaf hux tifel jew tifla!”

“Aghlaq ħalqek, aghmilli pjaċir! Ghidli int, kif se nkomplu naħdmu b'din it-tarbija? U l-*loan* min se jħallsu, ommok jew? Addio l-karriera, id-dottorat, il-karozza u d-dar! Int taf kemm iġġib spejjeż magħha tarbija?”

“Xi mod kif inkampaw insibu żgur. Kellek għalfnejn iżżeffen lil ommi issa? It-tarbija tagħna t-tnejn u mhux tiegħi biss, u dan tafu int!”

“Giddieba int! Jien ilni ngħidlek li ma ridtx tfal mill-ewwel darba li ltqajna! U fuq kollo, kont int li ma kontx attenta u mhux jien!”

“John, ma nafekx hekk, għaliex qed tagħmilli hekk? Suppost qiegħed tifrah miegħi, tafx!”

“Ara x’se tagħmel b’dik it-tarbija; eħles minnha!”

“Issa ma tarax, mela hsibtek qed tilghab bil-pupi jew?”

“Iddeċiedi, teħles minnha int jew neħħles minnkom it-tnejn jien stess. Nitlaq **‘iżi** barra minn issa!”

Adattat minn *Imqar imxiet fuq l-eżempju tagħna!* ta' Nathan Attard – Il-Pont, Lulju 2015

6. Fis-silta li jmiss, xi artikli f'tarf il-vers mhumiex magħqudin mal-kelma ta' wara.

- a. Għaqquad l-artiklu mal-kelma billi tuža nonbreaking hyphen.
- b. Agħmel dan għall-artikli fis-silta kollha.
- c. Ara li t-tibdiliet isiru f'din il-parti tal-karta biss.

[8 marki]

Għalkemm illum jeżistu alternattivi elettroniċi ghall-ktieb tradizzjoni, personalment nemmen li s-sensazzjonijiet sbieħ li kapaċi jagħtina ktieb m'għandna nhalluhom jintilfu qatt. Ghadni niftakar meta fi tfuliti, fejn digħà kont noħlom li la nikber xtaqt insir kittieba, kont insawwar kotba bl-istejjer tiegħi permezz tal-karti strazzi u kont nieħu gost inżommhom f'idejja u nqalleb il-paġni tagħhom. Kont nieħu xogħol mhux hażin biex inqasqas **il-karti** ħalli jiġu kollha tal-istess daqs, biex nikteb jew nittajpja fuqhom, u saħansitra biex niddisinja u nagħti l-kulur lil xi stampi relevanti mal-ġrajjfa.

Dawn il-memorji tqanqlu lura f'moħhi meta dil-ġimha rhejtilha lejn l-Imdina sabiex niltaqa' ma' Pawlu Mizzi li kien il-moħħ wara l-holqien tad-dar **tal-pubblikazzjoni** Klabb Kotba Maltin. Fl-isfond tat-tokki tal-qniepen **tal-kattidral** storiku u imponenti, Pawlu mar lura fiż-żmien sabiex jirrakkuntali kif twebbel biex jagħmel dan ix-xogħol u kif din ix-xewqa tiegħu affettwat il-bqija ta' hajtu u ta' familtu, u anki l-aspett tal-ktieb Malti f'pajjiżna.

Skont Pawlu Mizzi, kienet propriju osservazzjoni li darba kiteb Mikiel Anton Vassalli li wasslet biex qanqlet fih holma kbira li eventwalment sawret **il-ħolqien ta'** Klabb Kotba Maltin. “Kien qal illi l-Maltin bla tagħlim tal-Malti ma jistgħux jimxu ‘l quddiem,” irrimarka Pawlu. “Għalkemm kienu għaddew bosta snin minn meta Vassalli kiteb dan, anki f’żgħożi stajt ninnota illi pajiżi kien għadu nieqes bil-kbir mit-tagħlim tal-Malti. Fatt li kiddni hafna. U minn dakħinhar ‘l hemm bqajt nhewden xi stajt nagħmel jien sabiex nibdel din is-sitwazzjoni.”

Adattata minn Fiona Vella – <http://fionavella.com/features/tag/trevor-zahra/>

7. Fis-silta li jmiss it-tajpista daħħal ħafna spazji žejda.

- a. Neħħihom billi tuża x-show/hide (¶) flimkien mal-Find & Replace.
- b. Fl-ahħar itfi x-show/hide.

[8 marki]

Rekord fl-età ta' 104

Nannu li qatta' hajtu “jagħmel li jrid u jixtieq”, kiser rekord Ewropew wara li temm ġirja ta' 100 metru f'hin ta' 32.79 sekonda. Dan għamlu fl-età venerabbi ta' 104. Stanislaw Kowalski, li twieled fl-1910, sar l-ixjeħ persuna fl-Ewropa li ġera tellieqa ta' 100 metru. Permezz t'hekk kiser ir-rekord li kien stabbilixxa qablu raġel ieħor ta' 96 sena.

Stanislaw, minn Swidnica, il-Polonja, temm it-tellieqa ta' dawk li għalqu mitt sena. Hu kien liebes flokk isfar, bin-numru 104 fuqu. Minkejja li qatt ma kiseb taħriġ professjoni, kiser ir-rekord ta' qablu b'34 sekonda. Hu jsostni li baqa' b'saħħtu għax minn dejjem għamel li ried u qatt ma mar għand it-tobba.

Hu qatta' hajtu jimxi jew jaqdef ir-rota fil-vjaġġ ta' 10 kilometri kuljum għax-xogħol u minn meta ġareg bil-pensjoni sa ma għalaq 92 sena, beda l-ġiři bhala mogħdiya taż-żmien. F'din it-tellieqa, fejn kien l-uniku bniedem ta' 1 fuq minn 100 sena li kkompeta, kien l-uniku wieħed li komplieha. Il-folla čapċipitlu ghall-appoġġ, għax indunat li kiser ir-rekord imwettaq minn Ģappuniż, li snin ilu temm l-istess tellieqa fi 38 sekonda, fl-età ta' 96 sena.

Għar-rebha tiegħu, issejjah fuq il-podju, fejn ippreżentawlu trofew u bukkett fjuri, bin-nies preżenti jkomplu jghajtu u jcapċpu, biex jinkora ġgħiex.

Mistoqsi x'għamel biex għex ħajja hekk twila, Stanislaw qalihom “Tiffangawx fl-ikel u tiklux tard filgħaxxija. Tistgħu tixorbu sa 50 gramma, iżda mhux kuljum.”

Charles B. Spiteri – <http://marketing.bdlbooks.com/>

TMIEEM IL-KARTA